

ЗМІСТ

**РОЗДІЛ I. ЗАГАЛЬНА ТЕОРЕТИЧНА, ФІЗИЧНА
ТА КОНСТРУКТИВНА ГЕОГРАФІЯ**

Смочко Наталія

Чинники монорозвитку суспільно-географічних систем у сучасному просторі 3

Карпюк Зоя, Фідзіна Катерина

Природоохоронна мережа Дубенського району Рівненської області 10

Вовк Олександр, Чижевська Лариса, Стрій Дарина

Географія поширення родовищ дорогоцінних та напівдорогоцінних мінералів
Волині 18

Павловська Тетяна, Білецький Юрій, Геналюк Роман, Мороз Марія

Багаторічна динаміка річкового стоку Стоходу (гідропост Малинівка)..... 23

Чижевська Лариса, Бушук Сергій, Давидюк Віталій

Перспективні напрями використання сапропелевих ресурсів Любешівського району
Волинської області 29

Мартинюк Віталій, Зубкович Іван, Андрійчук Сергій

Геоecологічні особливості водозбору та ландшафтно-ресурсний потенціал
сапропелю озера Колпине 34

РОЗДІЛ II. ЕКОНОМІЧНА ТА СОЦІАЛЬНА ГЕОГРАФІЯ

Мельнійчук Михайло, Горбач Вікторія, Мельнійчук Максим

Територіальні аспекти сучасного поширення населення Волинської області 42

РОЗДІЛ III. ПОЛІТИЧНА ГЕОГРАФІЯ

Лажнік Володимир

Політико-географічний аналіз особливостей сучасного адміністративно-
територіального поділу країн Азії 49

<i>Патійчук Віктор, Саванюк Софія, Лобанкова Анастасія, Ройко Світлана</i> Актуальні проблеми сучасної зовнішньої політики Китаю в контексті регіональних проблем та територіальних конфліктів щодо своїх сусідів	61
--	----

РОЗДІЛ IV. РЕКРЕАЦІЙНА ГЕОГРАФІЯ ТА ГЕОГРАФІЯ ТУРИЗМУ

<i>Nesterchuk Inna</i> Ethnic Loading of Food as a Sustainable Culture Component in the Form of Physical-Geographical, Soil and Ethnographic Zoning of the Right-Bank Polissia	78
<i>Патійчук Віктор, Саванюк Софія</i> Головні проблеми формування нового туристичного іміджу Волинської області	87
<i>Мандрик Ірина, Мельничук Анжела</i> Регіональні особливості розвитку культурно-пізнавального туризму в країнах Північної Африки	99
<i>Невенченко Антоніна</i> Туристично-рекреаційний потенціал Верховинського району як основа для розвитку екстремального туризму.....	106
<i>Патійчук Віктор</i> Найбільш відвідувані релігійно-паломницькі центри Росії та проблеми розвитку паломництва на її території	111
<i>Мандрик Ірина, Карасійчук Тетяна</i> Регіональні особливості та проблеми розвитку пригодницького туризму в Південно-Африканській Республіці	121
<i>Чижевська Лариса, Дацюк Вікторія, Поторась Олег</i> Туристсько-рекреаційні ресурси Ковельського району Волинської області.....	126
<i>Тищенко Світлана</i> Сучасний стан розвитку туристичної галузі Житомирщини.....	133
<i>Новикова Валерія</i> Групи інфраструктурних об'єктів рекреаційної діяльності за видами інфраструктури життєдіяльності суспільства	140
Наші автори	155

development of the tourist sphere of the region and the problems of formation of the internal and external tourist image of Volyn is carried out. The strengths and weaknesses of tourism development and its new image formation in the region are established. Possible threats and favorable opportunities in the development of tourism in Volyn in the context of modern conditions and problems of new tourist image formation of the study area are highlighted. Based on the author's sociological research, the main model of manifestation of modern tourist image of Volyn region is established, which is generally positive, but needs significant improvement and correction at the level of tourist-attributive symbols, the need for new local tourist brands and improvement of quality tourist services and the need for renewal and development of new tourist infrastructure, which must meet international standards and opportunities for the tourist sphere of the region to enter the international tourist markets. The activity of the leading TOP-5 travel agencies of the region on the provision of modern domestic and foreign tourist services was evaluated. The main actions of the regional tourist management concerning formation of new tourist image of region and development of perspective branches of tourist service of the population in area and introduction of new tourist routes within regional limits are analyzed. The main problems of Volyn region new tourist image formation are grouped. The main prospects of tourism development in the studied region are highlighted.

Key words: tourist image, tourist brand, destination, tourism, recreation, tourism development factors, tourism product, problems of tourism development, Volyn region.

Стаття надійшла до редколегії
05.02.2020 р.

УДК 911.3:338.48(61)

**Ірина Мандрик,
Анжела Мельничук**

Регіональні особливості розвитку культурно-пізнавального туризму в країнах Північної Африки

Розглянуто особливості розвитку культурно-пізнавального туризму в країнах Північної Африки. Вказано на те, всі країни регіону мають багаті й різноманітні ресурси для розвитку культурно-пізнавального туризму. Визначено країни з найбільшою та найменшою кількістю об'єктів культурної спадщини ЮНЕСКО. Названо й охарактеризовано всі об'єкти культурної спадщини ЮНЕСКО у кожній із країн регіону. Визначено головні історичні та культурні місця. Охарактеризовано райони розміщення визначних пам'яток та об'єктів архітектури в Північній Африці. Названо основні культурно-історичні туристичні центри. Визначено країни, в яких найкраще розвивається культурно-пізнавальний туризм, – Єгипет, Туніс, Марокко. Названо країни з низьким рівнем розвитку культурно-пізнавального туризму. Вказано основні причини, які гальмують розвиток культурно-пізнавального туризму в Алжирі, Лівії та Судані.

Ключові слова: культурно-пізнавальний туризм, культурні пам'ятки, історичні місця, архітектура, Північна Африка.

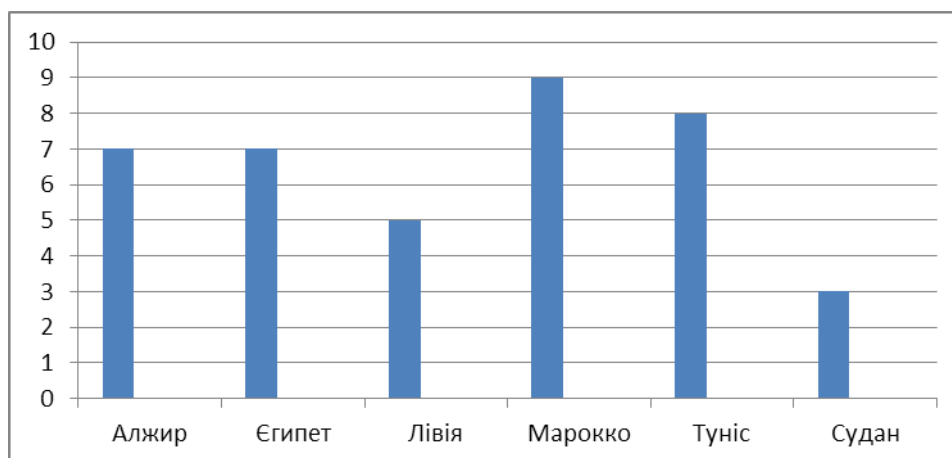
Постановка наукової проблеми та її значення. Туризм відіграє важливу роль у соціальному, культурному, економічному житті країн Північної Африки. Північноафриканський регіон має велике різноманіття природних умов, місцевих культур та безліч визначних історичних місць. Тому культурно-пізнавальний туризм є одним із найбільш розвинених видів туризму у цьому регіоні. Розвиток культурного туризму базується на використанні етнокультур і культурної спадщини країн і регіонів [4]. Всесвітня туристична організація вважає, що однією з фундаментальних основ індустрії туризму є властиве всьому людству бажання побачити й пізнати культурну самобутність різних частин світу. У внутрішньому туризмі культурна спадщина стимулює національну гордість за свою історію. У міжнародному туризмі культурна спадщина спонукає до поваги й прагнення дізнатися про інші культури й, як наслідок, сприяє миру та взаєморозумінню [15]. Тому дослідження культурно-пізнавального туризму в країнах Північної Африки є досить актуальним з огляду на зростаючий інтерес українців до цього регіону.

Аналіз досліджень цієї проблеми. Культурно-пізнавальний туризм, як один із видів туризму, розглядається у працях як вітчизняних, так і зарубіжних науковців, зокрема А. Александрової, А. Бабкіна, О. Бейдика, М. Крачила, О. Любіцевої, О. Масляка, Л. Малюги [4] та ін. Однак праць, присвячених дослідженню культурно-пізнавального туризму в окремих регіонах і країнах світу, дуже мало. Зокрема, туризм у країнах Північної Африки досліджується у невеликій кількості публікацій. Так, Л. Салига аналізує вплив міжнародного туризму на економіку країн Північної Африки [11]. Н. Непомнящий [5], Є. Окладнікова [6], І. Сміль [13] розглядають туристичні ресурси країн Північної Африки. Інформація про окремі визначні пам'ятки культури, архітектури та мистецтва країн регіону міститься переважно на сайтах туристичних компаній та інших інтернет-ресурсах [1; 2; 3; 7; 12]. Проте цілісної наукової картини щодо розвитку культурно-пізнавального туризму в країнах Північної Африки поки що не існує.

Мета дослідження – виявити регіональні особливості у розвитку культурно-пізнавального туризму в країнах Північної Африки.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Туристичний регіон Північної Африки включає такі країни: Алжир, Єгипет, Лівія, Марокко, Туніс і Судан. Країни регіону належать до тих країн, де туризм розвивається найбільш швидкими темпами. Туристична індустрія перетворилася на одну з провідних галузей національної економіки, з її розвитком пов'язані плани підйому господарства країн [11].

Усі країни Північної Африки мають давню історію, тому на їх території розташована велика кількість пам'яток історії, культури та архітектури, що є важливим чинником для розвитку культурно-пізнавального туризму. В країнах регіону розташовано 39 об'єктів, що входять до списку культурної спадщини ЮНЕСКО. Найбільша їх кількість знаходиться на території Марокко (9 об'єктів) і Тунісу (8 об'єктів), найменше об'єктів (3) розташовано в Судані (рис. 1).

Рис. 1. Кількість об'єктів культурної спадщини зі списку ЮНЕСКО у країнах Північної Африки (побудовано за: [8])

Перелік об'єктів культурної спадщини, включених до списку ЮНЕСКО, із зазначенням місця розташування та року внесення до списку подано в таблиці 1.

Перше місце в регіоні за кількістю культурно-історичних об'єктів (9) та обсягами туристичних потоків (11,3 млн іноземних туристів, 2017 р.) займає Марокко – держава на північному заході Африки, береги якої омиваються водами Атлантичного океану та Середземного моря. В останні роки Марокко перетворилася на популярну туристичну країну, де можливі традиційні культурні та екзотичні види відпочинку. Королівство має багаті туристичні ресурси як культурно-історичного походження, за рахунок взаємодії ісламської та християнської культур, так і природного, завдяки ландшафтному різноманіттю гір і морського узбережжя. Найбільш популярні туристичні центри Марокко – Агадір, Рабат, Марракеш, Фес, Мекнес, Касабланка, Ес-Сувейра, Тетуан виникли, завдячуючи вдалому поєднанню культурної спадщини й узбережжя теплового моря. Більшість із них включено до списку культурної спадщини ЮНЕСКО (табл. 1).

Таблиця 1

Список об'єктів культурної спадщини ЮНЕСКО в країнах Північної Африки*

№ з/п	Назва	Місце розташування	Рік внесення до списку
Алжир			
1	Фортеця Аль-Кала в Бені-Хаммад	Провінція Мсила	1980
2	Долина Мзаб	Провінція Гардая	1982
3	Древнє місто Джеміла	Провінція Сетіф	1982
4	Плато Тассілін-Анжар	Провінції Іллізі та Гаманрассет	1982
5	Древнє місто Типаса	Провінція Типаса	1982
6	Древнє місто Тимгад	Провінція Патна	1982
7	Стара Касба в місті Алжир	Провінція Алжир	1992
Єгипет			
1	Ранньохристиянські пам'ятники в Абу-Мені	Александрія	1979
2	Стародавні Фіви та їх некрополь	Фіви	1979
3	Історичний район Каїра	Каїр	1979
4	Мемфіс і його некрополь – комплекси пірамід від Гізи до Дахшура	Гіза, Мемфіс, Дагшур	1979
5	Пам'ятники Нубії від Абу-Сімбела до Філе	Асуан	1979
6	Монастир Святої Катерини та його околиці	Південний Синай	2002
7	Ваді-аль-Хітан («Долина китів»)	Губернаторство Ель-Фаюн	2005
Лівія			
1	Археологічні пам'ятки Лептіс-Магна	Муніципалітет Ен-Нугат-ель-Хулес	1982
2	Археологічні пам'ятки Сабрати	Муніципалітет Ез-Завія	1982
3	Археологічні пам'ятки Кірена	Муніципалітет Ель-Джебал-Ель-Ахдар	1982
4	Ділянки наскельного живопису в горах Тадрарт-Акакус	Муніципалітет Гат	1985
5	Стародавнє місто Гадамес	Муніципалітет Налут	1986
Марокко			
1	Медина міста Фес	Область Фес-Бульман	1981
2	Медина міста Марракеш	Область Марракеш-Тензіфт-Ель-Хадз	1985
3	Ксар міста Айт-Бен-Хадду	Область Сус-Масса-Драа	1987
4	Історичне місто Мекнес	Область Мекнес-Тафілалет	1996
5	Археологічна ділянка Волюбіліс	Область Мекнес-Тафілалет	1997
6	Медина міста Тетуан	Область Танжер-Тетуан	1997
7	Медина міста Ес-Сувейра	Область Марракеш-Тензіфт-Ель-Хадз	2001
8	Португальське місто Мазарган (Ель-Джадіда)	Область Дункала-Абде	2004
9	Рабат: сучасна столиця й стародавнє місто	Область Рабат-Сале-Заммур-Заєр	2012
Судан			
1	Джебел-Баркал й археологічні ділянки регіону Напатан	Вілаєт Північний штат	2003
2	Археологічні пам'ятки острова Мерое	Вілаєт Ніл	2011
3	Морський національний парк Санганеб	Вілаєт Червоне море	2016
Туніс			
1	Медина міста Туніс	Вілаєт Туніс	1979
2	Руїни Карфагену	Вілаєт Туніс	1979
3	Амфітеатр в Ель-Джемі	Вілаєт Магдія	1979
4	Національний парк Ішкель	Вілаєт Бізерта	1980
5	Пунічне місто Керкуан і його некрополь	Вілаєт Набуль	1985
6	Медина міста Сус	Вілаєт м. Сус	1988
7	Історичне місто Кайруан	Вілаєт Кайруан	1988
8	Стародавнє місто Дутга	Вілаєт Беджа	1997

* Складено за: [8].

Рабат – красиве просторе місто з тінистими проспектами, зеленими оазисами парків і садів, мальовничими кварталами й багатими пам'ятниками історії. Заснований у XII ст. Від епохи Альмохадів тут залишилися величні кріпосні стіни кольору охри. Медина – дуже приємний куточок Старого міста. Пройшовши через ворота фортеці, можна потрапити зовсім в інший світ. У кінці вулиці підноситься мечеть Хасана (XII ст.), одна з найбільших мечетей у мусульманському світі, – головна визначна пам'ятка Рабату. Мавзолей Мухаммеда V – символ країни, місце паломництва та поклоніння марокканців. Новий Рабат запрошує туристів відвідати найбагатший у Марокко Археологічний музей, що дає змогу пролити світло на багато періодів, які залишили слід в історії країни [9].

Марракеш – серце Марокко. Кутубія – мечеть, символ Марракеша. Це справжній шедевр іспано-мавританської архітектури XII ст. Мавзолей Юсуфа, побудований у 1565 р., пізніше був перебудований і став головною школою вивчення Корану в Магрибі. За кількістю музеїв, архітектурних і сакральних пам'яток місто на рівних конкурує з Рабатом, але значно переважає столицю за східним колоритом. На особливу увагу заслуговують базари Марракеша, на яких можна побачити йогів, заклинателів змій, знахарів, чаклунів, торговців сувенірами й екзотичними товарами. Навколо площі Джема-ель-Фна виросло справжнє ринкове містечко зі своїми «кварталами»: ринок прянощів, овочів і фруктів, ринки музикантів, столярів, ковалів, килимарів, ювелірів, чоботарів, мідярів, ткачів, шевців тощо [14].

Касабланка – своєрідний символ сучасного Марокко. Це ділова столиця королівства, популярний курортний центр, місто, в якому і у житті, і в культурі мирно співіснують Схід і Захід: монументальний кафедральний собор Нотр-Дам і Велика мечеть Хасана II, квартал базарів Хаббус й одне з найбільших у світі казино, бурхливе світське та нічне життя й жінки із закритими обличчями. На околицях Касабланки розташовані залишки давнього міста Анфа, доступна лише для мусульман святиня Сіді-Абд-ер-Рахман [10].

Друге місце за кількістю прибулих туристів (8,2 млн осіб, 2017 р.) займає Єгипет. Країна є центром давньої цивілізації й містить на своїй території туристичні атракції світового рівня (піраміди Гізи, долина царів у Луксорі, гора Мойсея) (табл. 1), музеї, де зібрані безцінні колекції. При слові «Єгипет» першою асоціацією є «піраміда», адже в країні їх близько сотні. Більшість пірамід розташована в околицях єгипетської столиці. У Гізі збереглися три великі піраміди: Хеопса – єдина вціліла споруда із переліку семи чудес давнього світу, Хефрена й Мікерина [12].

Каїр – столиця Єгипту, одне з найкрасивіших міст світу. Його засновано арабськими поселенцями у IV ст. н. е., а сьогодні у ньому дивовижним чином поєднуються історія і сучасність. Каїр є культурним і бізнесовим центром Арабського світу, одним із найбільших у Африці й на Близькому Сході. Центр сучасного Каїра – площа Аттахрір, на якій розташовані основні державні та громадські організації країни, а також штаб-квартира Ліги арабських держав. На цій же площі увагу туристів привертає Єгипетський національний музей – найбільше у світі сховище цінностей Стародавнього Єгипту за часів фараонів та греко-римського періоду. Серед 155 тис. експонатів музею знаходяться й знамениті скарби гробниці фараона Тутанхамона [3].

Гора Синай, або гора Мойсея, та монастир Святої Катерини – місця паломництва тисяч туристів. Сходження на гору відбувається вночі. Шлях до вершини, висота якої 2285 м, неблизький, але не дуже важкий – монахи обладнали для прочан 3750 сходинок. На вершині слід дочекатися сходу Сонця. Йдучи дорогою із гори Мойсея, мандрівники опиняються перед монастирем Святої Катерини, заснованого у IV ст. біля підніжжя гори Синай – одним із найбільш давніх безперервно діючих християнських монастирів [2].

Наступною туристичною країною за обсягами туристичних потоків (7,1 млн осіб, 2017 р.) є Республіка Туніс. Країна приваблює піщаними пляжами й багатою екскурсійною програмою. У туристів є можливість поєднувати відпочинок на морі з ознайомленням із давніми містами, де збереглися акведуки, храми, античні скульптури, відвідуванням середньовічних арабських базарів, мечетей, музеїв. Саме в Тунісі, за 16 км від столиці, знаходиться Карфаген – давній фінікійський порт, давнє величне місто-держава, процвітаюча столиця Римської провінції, захоплена й зруйнована до того римськими військами у 146 р. до н. е. Нинішній Карфаген – один із найбільш популярних туристичних центрів, зона активних археологічних робіт. Найбільшу увагу туристів привертають пам'ятки давньоримської епохи [6].

Місто Кайруан – потужний центр релігійного туризму, четвертий за значенням в ісламському світі після Мекки, Медини та Єрусалиму. У країнах Магрибу вважається, що семикратний хадж до святинь Кайруана замінює паломництво до Мекки. У місті збереглися давні мечеті, серед яких почесне місце займає Соборна мечеть Кайруана, закладена разом з містом у 670 р. Вона більше нагадує фортецю [2].

Великий інтерес викликає місто Дугга, де збереглися численні античні пам'ятки: фінікійський мавзолей (III ст. до н. е.); римський театр на 3,5 тис. глядачів; Капітолій, збудований у 166 р.; Триумфальна Арка римського імператора Септимія Севера; приватні вілли багатих римлян, із яких туристам показують найбільш відомі: «Трилисник» і «Пори року» [1]. Однак, не всі країни Північноафриканського регіону відзначаються значним розвитком туристичної сфери. Розвиток туризму в Алжирі, Лівії та Судані гальмується несприятливою політичною ситуацією всередині країн, що несе велику небезпеку для відвідувачів.

Алжир у 2017 р. прийняв 2,5 млн туристів. Більшу частину красот країни займають саме культурні пам'ятки, сім із яких входять до списку культурної спадщини ЮНЕСКО (табл. 1). Подорожуючи країною, є унікальна можливість відшукати стародавні знахідки або артефакти, оскільки на тутешніх землях були й фінікійці, й візантійці, й римляни, й турки, й навіть карфагеняни. Завдяки цьому Алжир насичений дивовижними фортецями, приголомшливими мечетями, а також нереально красивими візантійськими храмами.

З екскурсійного погляду найбільш цікавий район Старого міста, на території якого збереглися прекрасні архітектурні споруди. Саме тут знаходяться три мечеті, кожна з яких має свою неповторну історію. Найстарішою мечеттю міста є Джемаа-аль-Кебір, вона прекрасно збереглася до наших днів і є істинним зразком національної архітектури. Не менш цікава мечеть Джемаа-аль-Джедід, зведення якої було завершено в середині XVII ст. Однією з найбільш «молодих» мечетей міста є Джемаа-Кечауа, побудована в кінці XVIII ст. за наказом Дее Хасана [9]. У сучасному місті також є чимало цікавих пам'яток. На одній із площ розташовується Монумент полеглим, який був зведений на згадку городянам, загиблим у боротьбі за незалежність. Прекрасним пам'ятником сучасної архітектури є будівля Центральної пошти, яка була побудована в повній відповідності з усіма арабськими традиціями. У місті відкрито кілька цікавих музеїв, кожен із яких щорічно відвідують тисячі туристів [10].

Одна із країн, де гальмується розвиток туризму, є Судан. Він є унікальною країною, культурний простір якої формується двома різними традиціями – арабською й чорною африканською. Всередині кожної із них існують сотні етнічних і мовних відмінностей, що ускладнює процес консолідації та співпраці. Судан належить до переліку найбільш небезпечних для туристів країн. Разом із тим, країна володіє достатніми ресурсами для розвитку різних видів туризму, у тому числі й культурно-пізнавального. Пам'ятки часів Давнього Єгипту (численні піраміди та їх руїни, храми епохи Хатшепсут і Тутмоса III), мечеті, експозиції музеїв можуть на рівних конкурувати із туристичними атракціями Єгипту або Туреччини [5].

Міста країни переважно розміщені в долині Нілу та на морському узбережжі. Найбільші з них – Хартум, історія якого почалася з будівництва у 1821 р. невеликої солдатської казарми, Омдурман – типово східне місто із вузькими покрученими вуличками, маленькими будинками й найбільшим у Судані базаром верблюдів; Порт-Судан – єдиний сучасний порт країни на узбережжі Червоного моря [10]. Ще однією країною регіону, яка має негативні туристичні показники, є Лівія. Це одна з найдавніших держав на землі, якій, за підрахунками вчених, близько 10 тис. років. Тому інтерес до цієї країни виправданий і зрозумілий. Це неймовірно красива країна зі старовинними храмами, античними містами та непростю долею. Розкинулася Лівія на березі Середземного моря, проте її більшу частину складають пустелі [9].

Головне місто країни – Тріполі. Воно ж і є осередком культурних та історичних пам'яток. Тут є обов'язковими для відвідування Медина (старе місто) – музей під відкритим небом і національний музей Джамахірії. У столиці розміщені красиві мечеті й стилізований археологічний музей. Одна з найбільш знакових пам'яток Лівії – древній римський амфітеатр, розташований на березі Середземного моря в Сабраті. Серед ісламської спадщини особливо цінується зведена в 1711 р. мечеть Ахмада Паші Караманлі в Тріполі. А щоб познайомитися з надбанням всесвітньої спадщини ЮНЕСКО, потрібно відвідати Тадрарт-Акакус, де можна побачити безліч наскельних зображень

віком у кілька тисяч років. Кращий час для поїздок до Лівії – з листопада до березня. Саме в ці місяці найбільш комфортна та м'яка погода для відвідувань історичних пам'яток [7].

Висновки й перспективи подальших досліджень. Туризм відіграє важливу роль в соціально-економічній сфері країн Північної Африки. Усі країни регіону мають значні ресурси для розвитку різних видів туризму, у тому числі й культурно-пізнавального. Однак, у регіоні існують значні територіальні відмінності у рівні розвитку культурно-пізнавального туризму через певні історичні, політичні та економічні проблеми. Найбільше цей вид туризму розвинений в Єгипті, Тунісі, Марокко. Однак, не весь регіон має таку позитивну динаміку розвитку. В Алжирі, Лівії та Судані цей вид туризму розвинений недостатньо, хоча країни мають велику кількість пам'яток історії, культури та архітектури. Розвиток туризму в цих країнах гальмується несприятливою політичною ситуацією всередині країн, що несе велику небезпеку для відвідувачів. При умові врегулювання політичної нестабільності країни регіону можуть стати одними з найпривабливіших не тільки на Африканському континенті, а й у світі, що потребує подальших досліджень.

Джерела та література

1. Африка по-французски, Тунис [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <https://tonkosti.ru/%D0%A2%D1%83%D0%BD%D0%B8%D1>
2. Африка. Путешествуй с комфортом [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <https://travelluxtour.info/tour-turizm/afrika/>
3. Главные достопримечательности Египта [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://tourlib.net/statti7/egypt.htm>
4. Малога Л. М. Развитие культурного туризма / Л. М. Малога // Туристичний бізнес та кзистенційний пошук особистості : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 3–4 квітня 2019 р.). – Харків : ХДНК, 2019. – С. 10–12.
5. Непомнящий Н. Н. Неведомая Африка / Н. Н. Непомнящий, Н. В. Кривцов – М. : Вече, 2004. – 256 с.
6. Окладникова Е. А. География туристских ресурсов мира : учеб. пособие / Е. А. Окладникова. – М. ; СПб. : ИФК Омега-Л ; Учитель и ученик, 2002. – 384 с.
7. Отдых в Ливии [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.turizm.ru/libya/>
8. Офіційний сайт ЮНЕСКО [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://whc.unesco.org/>
9. Північна Африка [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://tourlib.net/books_ukr/savranchuk3-2-4.htm
10. Ресурси Африканського туристичного регіону [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://tourlib.net/books_ukr/smal23.htm
11. Салига Л. М. Вплив міжнародного туризму на економіку країн Північної Африки / Л. М. Салига // Наука III тисячоліття: пошуки, перспективи розвитку : матеріали I Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Бердянськ, 20–21 квітня 2017 р.). – Бердянськ : БДП, 2017. – Ч. 1. – С. 117–120.
12. Світ мандрів [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://travelworld.org.ua/articles/notatky-prolzhug-scho-vidvidaty-kultura-arhitektura-muzeji-i-hramy/>
13. Смаль І. В. Туристичні ресурси світу / І. В. Смаль. – Ніжин : Вид-во Ніжин. держ. ун-ту ім. Миколи Гоголя, 2010. – 336 с.
14. Туризм в Марокко [Электронный ресурс]. – Режим доступа : https://otherreferats.allbest.ru/sport/00179671_0.html
15. Cultural Heritage and Tourism Development. – Madrid : WTO, 2001. – P. 3.

References

1. Afrika po-frantsuzski. Tunis [Elektronnyy resurs]. – Rezhim dostupa : <https://tonkosti.ru/%D0%A2%D1%83%D0%BD%D0%B8%D1>
2. Afrika. Puteshestvuy s komfortom [Elektronnyy resurs]. – Rezhim dostupa : <https://travelluxtour.info/tour-turizm/afrika/>
3. Glavnyye dostoprimechatelnosti Egipta [Elektronnyy resurs]. – Rezhim dostupa : <http://tourlib.net/statti7/egypt.htm>
4. Malihuha L. M. Rozvytok kulturnoho turyzmu / L. M. Malihuha // Turystychnyi biznes ta kzystentsiinyi poshuk osobystosti : materialy Mizhnar. nauk.-prakt. konf. (m. Kharkiv, 3–4 kvitnia 2019 r.). – Kharkiv : KhDNK, 2019. – S. 10–12.

5. Nepomnyashchiy N. N. Nevedomaya Afrika / N. N. Nepomnyashchiy, N. V. Krivtsov – М. : Veche. 2004. – 256 s.
6. Okladnikova E. A. Geografiya turistiskikh resursov mira: ucheb. posobiye / E. A. Okladnikova. – М. ; SPb. : IFK Omega-L ; Uchitel i uchenik, 2002. – 384 s.
7. Otdykh v Livii [Elektronnyy resurs]. – Rezhim dostupa : <http://www.turizm.ru/libya/>
8. Ofitsiyniy sait YuNESKO [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu : <http://whc.unesco.org/>
9. Pivnichna Afryka [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu : http://tourlib.net/books_ukr/savranchuk3-2-4.htm
10. Resursy Afrykanskooho turystychnoho rehionu [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu : http://tourlib.net/books_ukr/smal23.htm
11. Salyha L. M. Vplyv mizhnarodnoho turyzmu na ekonomiku krain Pivnichnoi Afryky / L. M. Salyha // Nauka III tysiacholittia: poshuky, perspektivy rozvytku : materialy I Vseukr. nauk.-prakt. konf. (m. Berdiansk, 20–21 kvitnia 2017 r.). – Berdiansk : BDP, 2017. – Ch. 1. – S. 117–120.
12. Svit mandriv [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu : <http://travelworld.org.ua/articles/notatky-pro-alzhyr-scho-vidvidaty-kultura-arhitektura-muzeji-i-hramy/>
13. Smal I. V. Turystychni resursy svitu / I. V. Smal. – Nizhyn : Vyd-vo Nizhyn. derzh. un-tu im. Mykoly Hoholia, 2010. – 336 s.
14. Turizm v Marokko [Elektronnyy resurs]. – Rezhim dostupa : https://otherreferats.allbest.ru/sport/00179671_0.html
15. Cultural Heritage and Tourism Development. – Madrid : WTO, 2001. – P. 3.

Мандрик Ирина, Мельничук Анжела. Региональные особенности развития культурно-познавательного туризма в странах Северной Африки. Рассмотрены особенности развития культурно-познавательного туризма в странах Северной Африки. Указано на то, что все страны региона имеют богатые и разнообразные ресурсы для развития культурно-познавательного туризма. Определены страны с наибольшим и наименьшим количеством объектов культурного наследия ЮНЕСКО. Названы и охарактеризованы все объекты культурного наследия ЮНЕСКО в каждой из стран региона. Определены главные исторические и культурные места. Охарактеризованы районы размещения достопримечательностей и объектов архитектуры в Северной Африке. Названы основные культурно-исторические туристические центры. Определены страны, в которых лучше всего развивается культурно-познавательный туризм, – Египет, Тунис, Марокко. Названы страны с низким уровнем развития культурно-познавательного туризма. Указаны основные причины, которые тормозят развитие культурно-познавательного туризма в Алжире, Ливии и Судане.

Ключевые слова: культурно-познавательный туризм, культурные достопримечательности, исторические места, архитектура, Северная Африка.

Mandryk Irina, Melnychuk Anzhela. Regional Features of the Development of Cultural and Cognitive Tourism in North Africa. The features of the development of cultural and cognitive tourism in the countries of North Africa are considered. It is stated that all the countries of the region have rich and diverse resources for the development of cultural and cognitive tourism. The countries with the largest and smallest number of UNESCO cultural heritage sites are identified. All UNESCO cultural heritage sites in each of the countries in the region are named and characterized. The main historical and cultural sites are identified. Areas of sights and architectural objects in North Africa are characterized. The main cultural and historical tourist centers are named. The countries where cultural and cognitive tourism is developing the most are identified - Egypt, Tunisia, Morocco. The countries with low level of development of cultural and cognitive tourism are named. The main reasons that hinder the development of cultural and cognitive tourism in Algeria, Libya and Sudan are specified.

Key words: cultural and cognitive tourism, cultural monuments, historical places, architecture, North Africa.

Стаття надійшла до редколегії
10.02.2020 р.